

Úvaha o udržitelném obchodním modelu v éře umělé inteligence

Jak se férově vypořádat s generativními modely umělé inteligence, které byly natrénovány na odcizeném autorském obsahu bez souhlasu nositelů práv? Některé služby se dokonce nezdráhaly obejít i bezpečnostní ochranu předplatitelských služeb, aby se k takovému obsahu dostaly.

Nechci spoléhat na řešení založené na státních kompenzacích v podobě nového práva nebo nějaké obdoby náhradní odměny. Jde o společensky citlivé téma, které se obtížně obhazuje, a případná výše takové odměny je minimálně ve středně- až dlouhodobém horizontu mimo vyjednávací sílu nositelů práv. Současně nevidím důvod, proč přenášet odpovědnost z bohatých nadnárodních korporací na domácí živnostníky.

Jsem zastáncem férového právního prostředí ve spojení s dlouhodobě udržitelným a transparentním obchodním modelem, který není závislý na státu. V rámci ochrany kulturního dědictví a národní identity považuji za dostatečující, pokud jednotlivé státy alespoň na úrovni EU prostřednictvím soudního aparátu prohlásí, že výjimku pro vytěžování textů a dat nelze vztáhnout na autorská díla a k pořízení kopií celých nebo částí originálních děl, uložených v data-setech umělé inteligence, musí být získán souhlas autorů, umělců a majitelů nahrávek. Jinými slovy, že veškerý dosud vygenerovaný „umělecký“ obsah je nelegální, protože byl vytvořen algoritmy, které byly natrénovány bez licence, rozuměj bez svolení autorů a umělců. Takto vygenerovaný obsah lze použít výhradně pro osobní potřebu, jako podkres pro domácí videa. Nelze akceptovat, aby tento nelegální obsah, který těží z letitého úspěchu původních skladeb, autorů a umělců, kanibalizoval komerční trh.

Je proto nezbytné přivést provozovatele služeb s generativními modely umělé inteligence k jednacímu stolu. Pokud to bude nutné, i prostřednictvím soudních sporů. Minimálně na jeden takový se v OSA připravujeme.

Udržitelný a férový obchodní model musí být postaven na dvou základních principech:

- Zaprvé, provozovatelé generativních modelů musí získat licenci a finančně kompenzovat souhlas autorů a umělců s kopírováním jejich děl a výkonů pro trénování algoritmů. Tím bychom zabezpečili pravidelný příjem pro autory a umělce původních děl, protože algoritmy je potřeba pravidelně „přetrénovávat“. Cena za takový souhlas by vycházela z kombinace procent z předplatného a minimální autorské odměny.

- Zadruhé, za těchto podmínek vygenerovaný obsah by měl být určen pouze pro osobní potřebu. Pokud by měl být použit v reklamě, filmu nebo jako hudební kulisa ke komerčním účelům, muselo by být takové užití předmětem rozšířené licence za dodatečnou odměnu pro autory a umělce. Tím se nevylučuje použití těchto modelů pro novou autorskou tvorbu. Současně lze tento princip aplikovat i na dosud vygenerovaný obsah a tím jej dodatečně legalizovat.

Dlouhodobě upozorňuji na to, že celosvětový obchodní model digitálních služeb, jako jsou Spotify nebo YouTube, je vůči autorům nespravedlivý. Z mého pohledu nahrávací společnosti inkasují neadekvátně vysoký podíl až 40 % z předplatného, který dávno neodpovídá jejich roli a investicím do fyzických nosičů z let 70., 80. či 90. Na výkonné umělce zbývá v průměru 18 % a autory hudby pouhých 13 %. Zbytek z předplatného zůstává provozovateli dané služby. V OSA jsme se proto již před pár lety rozhodli nerespektovat zažité a zkostnatělé zvyklosti a systematicky usilujeme o zvyšování podílu z digitálních příjmů ve prospěch autorů, což se nám daří.

Jaký by měl být podíl autorů hudby z dělení výnosů z generativních modelů? Podle mého názoru jednoznačně až násobně vyšší než u digitálních platforem. Vygenerovaná hudba v podobě coververzí (přezpívání sklady jednoho interpreta ve stylu jiného), remixu (předělání originální skladby do jiného žánru) nebo dokonce použití originálního textu se zcela novou hudbou je především zásahem do autorských práv. A v tomto duchu budeme s provozovateli těchto služeb jednat.

Přeji nám všem léto plné radosti nejen z hudebních zážitků.

Roman Strejček
předseda představenstva